http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

1.50

http://rcin.org.pl

XVIII.1.488-490
http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

OSTATNIE
SŁOWA
KONAIĄCEGO OYCA
DO
SYNA SWEGO.

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

OSTATNIE
SŁOWA
KONAIĄCEGO OYCA
DO
SYNA SWEGO.
Y
LIST
UMIERAIĄCEY MATKI
DO
CORKI SWOIEY.

Przetłumaczenie

z Francuſkiego na Polſki ięzyk

przez

J. W. Jeym Pannę Teodorę Walewską,
Podkomorzankę Krakowſką.

w KRAKOWIE 1783.
w Drukarni Uprzywileiowaney
Ignacego Grebla.

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl
XVIII. 1189
adl.

MOSCIA PANNO.

Trzeba bydź tak zaufanym, iak ia ieſtem o pobożności y Filozofii WM. Panny, aby ſię ośmielić offiarować Jey pismo tak poważne, jak to ieſt. Nie ieſt to za zwyczay miło młodym Osobom zabawiać ſię z umieraiącemi, ale że WMCPanna ieſteś roſtropną choć w wcześnym wieku, powinnaś także wcześniey bydź uczeſtniczką tego, co Mędrcowie nazywaią ukontentowaniem to ieſt rozważać, y uwagi innych rozmyślać.

Te dwa Liſty bez wątpienia podobać ſię będą WMPannie, nie same przez ſiebie, bo moy ſtyl uymie im tego zaſzczytu, ale przez piękne wyobrażenia, ktore w umyśle Jey utworzą, y z ktorego wynikną, jak ze zrzodła.

Cnota z Rozumem, y wraz czułe zdanie
Złożyły wſpolne tę pracę choć małą
Tych trzech wTwym Sercu że maſz panowanie
Więc Ci ią oddać, będzie to ich chwałą.

Wi-

http://rcin.org.pl

Winienem WMPannie wyznanie, że to Dzieło nie ieſt moie, ieſt to tłumaczenie z Niemieckiego. Każdy Liſt ma swego Autora, ale rownie ieden, jak y drugi zdawały mi się bydź roſtropne y bogoboyne. Wſzyſtko, co tam WMPanna znaydzieſz moiego, ieſt, żem niektore przytłumił myśli y uwagi w opisie, zoſtawuiąc WMCPannie to ukontentowanie, abyś ie sama dodała, nim porownaſz Oryginał z Kopią. Ieſtem pewny że Autor y Tłumacz na tym zyſkaią.

Ieſtem z powinnym uſzanowaniem
&c.

http://rcin.org.pl

OSTATNIE SŁOWA
KONAIĄCEGO OYCA
DO SYNA SWEGO
LIST
Pana N. do Pana N.

* *
* * * * * * * * * * * * * * * * * * * *

MOY KOCHANY PRZYIACIELU.

Żądałeś WMCPan odemnie dostatecznego opisu ostatnich momentow naszego zacnego Przyiaciela Pana C.L.P. Naywyższe Wyroki powołały Go do tego ostatniego końca, ktory nas wszystkich czeka, y do WCPan y ia zbliżamy się uważywszy ciężar lat, ktory nas przyciska. Wiara stała y żywa w Jezusie Chrystusie, ktora szczegulniey wydawała się w naszym Przyiacielu, wzbudzała

w Je-

http://rcin.org.pl

w Jego sercu w godzinę śmierci skutki, o ktorych pragnieſz się dowiedzieć, rownie jak o ſposobie, w iakim się okazały; chcę więc zaſpokoić ciekawość WMPana.

Nie tylko, żem widział umieraiącego naſzego Przyiaciela, ale nawet nie odſtępowałem Go przez cały przeciąg Jego choroby, było to raczey nieznaczne osłabienie Duchow ożywiaiących, niżeli ſłabość nieſpodziana, lub gwałtowne upadnienie natury, iak są zwyczaynie śmiertelne choroby.

Odmalowanie Jego ſtanu wcale się nie zgodzi z ſtylem liſtownym, pociągnie mię przeciw moiey woli do położenia wyrazow, ktore wcale nie są używane w liſtach, ale zamiaſt sobie to naganiać, pragnąłbym owſzem dobrać słow dość poważnych dla wyſtawienia WMPanu prawdziwego Obrazu wielkości Duszy naſzego Przyiaciela w tym Jego oſtatnim schyłku.

Nocy

http://rcin.org.pl

Nocy poprzedzaiącey tę, w ktorey pogrążył się w przepaść wieczności, prosił mię, abym Go na jaki czas zoſtawił samego, bo mowił, że się znaydował słabym, y snem przycisnionym, dodał y to, że ia sam potrzebowałem ſpoczynku, y abym korzyſtał z tego czasu dla wzięcia go. Obiecał mię zawołać natychmiaſt, gdy się obudzi. Nadaremne były moie prosby, abym mogł ieſzcze tę noc ſtrawić na pilnowaniu go, byłem przymuſzony dopełnić iego nalegania, y poſzedłem rzucić się na łożko iednego ſłużącego w bliſkiey Sali przykazawſzy temu człowiekowi, aby zawſze był pilny na naymnieyſze ruſzenie Pana swego.

Pomieſzanie, w ktorym byłem, nie pozwoliło mi ſpać ſpokoynie choć byłem ſtrudzony, y znużony. Po godzinie snu bardzo przerywanego, przebudziłem się ra tem. Zdawało mi się, żem słyſzał naſzego Przyiaciela głośno gadaiącego, y nie omyliłem

http://rcin.org.pl

łem się. Służący mi powiedział, iż iego Pan dawno mowi bardzo wyraźnie, y że się mu zdawało, iż się modli.

Słuchałem bardzo pilnie przy drzwiach, nie wchodząc, abym mu nie przeszkodził, usłyszałem wyraźnie te słowa -- -- -- Wielka obfitość Miłosierdzia y Łaski --- Tak iest moy Boże, Ty sam warteś bydź czczonym po wszystkie wieki, czekam, abyś z Twoiey nieskończoney Dobroci przyiął tę lichą offiarę, ktorą ci czynię, poki mię Twoie miłosierdzie nie postawi w stanie, abym Ci mogł poświęcić co godnieyszego Twoiey Wszechmocności, daiąc mi przeyście na łono chwały Twoiey. Przedziwna nadziejo, ty mnie napełniasz radością! --- tak iest wielki Boże, będę ci bez przestanku dziękował, żeś mię odkupił, będą brzmiały Niebiosa pochwałami, ktore będę dawał Twoiey niepoiętey Mądrości, y niezmierney przepaści Twoich Wyrokow --- Racz o moy Wszechmocny Panie powołać mię

dnia

http://rcin.org.pl

dnia dzisieyszego do siebie, day mi jak nayprędzey doyść do chwały Majestatu Twego --- Co za jasność --- Co za zachwycenie Panie! --- Nie iestem godzien --- Co za uczucie uszanowania y radości porusza mię --- Ah moy Panie y moy Boże --- nasz Przyiaciel, dokończywszy tych slow zamilkł.

Byłem bardzo zmartwiony, żem więcey nie usłyszał ile w czasie, ktory mi się zdawał bydź ostatnim naszego Przyiaciela, widząc osłabienie Jego. Wszedłem do Pokoju, y przybliżywszy się do iego łożka nayciszey jakem mogł, zadziwiłem się nad iego postacią, ktora mnie napełniła uszanowaniem. Nie widział mię siedząc na swym łożu, y maiąc głowę troche spuszczoną ku piersiom; cała iego dusza była zebrana w naywyższym zachwyceniu. Łzy uszanowania y wdzięczności moczyły Jego twarz przeiętą kolorem żywym y iaśnieiącym, byłbym go z uniesieniem uściskał, gdy-

http://rcin.org.pl

gdyby mię poszanowanie nie było zatrzymało; Nigdy żaden Starzec nie wzbudzał go tyle, y nie był go wart. W tym stanie tysiąc znakow powierzchownych wydawaiących się w Jego Osobie, oznaczały, iż iego Dusza oglądała BOGA w tym punkcie. Widziałem na ow czas memi oczyma stan sprawie iliwego w rozmyślaniu, gdy wiara, y niewinność łączą się z modlitwami, ktore potaiemnie offiaruie Naywyższemu Jestestwu. Bez wątpienia stan to iest Serafina obleczonego w postać człowieczą, ktory pałaiąc gorliwością śpiewa Swięty, Swięty, Swięty iest niesmiertelny BOG woysk, cała ziemia iest napełniona chwałą Jego. Zdało mi się widzieć w wspaniałey postawie naszego Przyiaciela, Anioła, ktory mi udzielał swoich zapałow. Znaydowałem się w niewypowiedzianym stanie, moia dusza uniżała się z duszą chorego przed Tronem Boskim. Dzieliłem z nim Jego zachwycenie, y ieżeli miałem jakie

roztar-

http://rcin.org.pl

roztargnienie, było to skutkiem pragnienia, ktore miałem, aby kto z mocnych duchow był świadkiem naszego stanu; Mogłżeby dać odpor skutkom Wszechmocnosci, ktore się wydaią w nas, á odmowić oczom swoim uwierzenia, ktorego oni nie chcą dawać Taiemnicom Swiętym, temi bowiem nadaremnie zbijaią się ich błędy y zaslepienia dobrowolne.

Nasz godny Przyiaciel wziął na koniec swoię postawę przyrodzoną, y widząc mię przy sobie, wziął moię Rękę, ktorą serdecznie scisnąwszy, mowił do mnie głosem tak przenikaiącym, żem nie mogł utrzymać łez, ktore miło iest duszom czułym wylewać; mowił do mnie właśnie w te słowa: „ kochany y wierny Przyia-
„ cielu będziesz wielbił wspolnie ze-
„ mną Dobrodzieystwa miłosierdzia
„ y skarby nabyte dla narodu ludzkie
„ go przez Okup Syna Boskiego; bę-
„ dziemy czczili razem w okrągu nie-
„ zliczonie rozległym wielosc cudow-

wsze-

http://rcin.org.pl

„ wſzechmocności naywyżſzey, głę-
„ bokość Jego Mądrości y niepoiętą
„ Dobroć Jego dla wſzyſtkiego ſtwo-
„ rzenia. Przenikniemy przepaści Ta-
„ ejmnic, ktorych naſza ſłabość nie
„ może poiąć, ale nim będziemy
„ używać razem ſzczęśliwości wie-
„ cznych, odbierz kochany Przy-
„ iacielu moie podziękowanie za
„ niewzruſzone przywiązanie, kto-
„ reś miał dla mnie --- Potym
„ wznioſłſzy Ręce y oczy do Nieba
„ Boże Wſzechmocny, mowił da-
„ ley, obroć oczy Twoiey Dobroci
„ nieprzebraney na mego Przyiacie-
„ la, utwierdź y prowadź zawſze
„ kroki iego w drogach prawdy,
„ abyśmy się znalezli razem na łonie
„ chwały Twoiey.

Jakże ci odmalować moy kochany Przyiacielu ſtan, w ktory mię te ſłowa wprawiły. Moie serce przeięte y uniesione nie dało wolności ięzykowi oświadczyć uczucia uſzanowania, radości, y wdzięczności. Wylewałem łzy, ktoremi moczyłem

Tw

http://rcin.org.pl

Twarz y Ręce naſzego zacnego Przyiaciela. Gwałtowność tego uniesienia świętego, wyniſzczyła moc zmyſłow iego oſłabionych, wpadł w ſłabość, ktora trwała nie co, y nie wyſzedł z niey tylko dla ſpytania się, czy Syn iego już przyiachał, y ieżelim mu napisał, iak pragnął widzieć się z nim przed śmiercią. Upewniłem go, iżem rzetelnie dopełnił tego zlecenia, nie wątpiąc, aby tego samego dnia nie przyiachał. Na to chory zasnął y ſpał ſpokoynie wciąż dwie godziny, obudził się właśnie w czasie, gdy iego Syn przyiachał. Czyliż to moy Syn? mowił naſz Przyiaciel; każ mu WMPan wnieść. Wſzedł z twarzą zmoczoną łzami, na ktore chory odpowiadał przez znaki ſtałości heroiczney y z oświadczeniem przywiązania ugruntowanego na dobrych przymiotach Syna swego. Zamilkł przez niejaki czas, jakby dla rozmyślania co miał powiedzieć, zaczął na koniec mowić w te ſłowa:

„ Bog

http://rcin.org.pl

„ Bog mię powołuie moy ko-
„ chany Synu, czuię że mi bardzo
„ mało zostaie czasu do życia, a
„ mocno pragnąłem, abym go nie
„ strawił bez widzenia ciebie. Znay-
„ dziesz moie interesa w dobrym
„ porządku, iest to pożytek, ktory
„ winienem po części twemu stara-
„ niu y twoiey pomocy. Te dobra
„ doczesne staią się twemi, ustępuię
„ ci ie bez żalu. Iest to dar Opatrz-
„ ności, ktory składam w twoie ręce.
„ Czystość, bezchciwość y niewin-
„ ność, z ktoremi są nabyte zosta-
„ wuią ci posiadanie ich bez nay-
„ mnieyszego pomieszania Twego su-
„ mnienia. Iest temu 40 lat iak kupi-
„ łem z posagu Matki twoiey te dwie
„ Wsi ktore dziś posiadam. Przy-
„ czyniłem dochodow przez moie
„ starania y ekonomikę. BOG po-
„ błogosławił prace, z ktorych ty
„ owoc zbierać będziesz. Złożyłem
„ w ręce JMPana --- kapitał pewny
„ ktory się powiększył od lat dwu-
dzie-

http://rcin.org.pl

„ dzieſtu w prowizyi czterech od
„ ſta, bo tey nie ruſzyłem tak, iak
„ y Summy, ieſt to zbior moiey o-
„ ſzczędności roczney. Zbieray tak,
„ iak ia ten maiątek bez pychy, ſką-
„ pſtwa, y bez rozrzutności, abyś
„ go używał nie maiąc przyczyny
„ mieſzać lub ſtrofować własne ſu-
„ mnienie; Niech doydzie do twych
„ Dzieci z taką czyſtością, z iaką ia
„ ci go oddaię. Znaydzieſz w ra-
„ chunkach moich wydatkow ro-
„ cznych płacą iednoſtayną 500. Ta-
„ lerow, ktore dawałem kaidego
„ Roku JMPanu N. przez ręce Ban-
„ kiera N. y ktore proſzę cie, żebyś
„ nie przeſtawał dawać nie tylko Je-
„ mu zá żywotá, ále y potrzebuią-
„ cemu potomſtwu po iego śmierci,
„ ale niech nie wiedzą tak, iak, ich
„ Oćiec, z ktorey to ręki ta im do-
„ chodzi pomoc, y dochodzić bę-
„ dzie ná daley. Wiem żeś uwia-
„ domiony, iż JMPan N. będąc w
„ rozpaczy, żem otrzymał rękę two-

http://rcin.org.pl

„ iey cnotliwey Matki, zafadzał ſię
„ kilka razy na moie życie, y po
„ dwa razy wyſtrzelił do mnie. Nie-
„ bo mnie zachowało od iego zapę-
„ dow. Nierząd y rozpuſta po kil-
„ ku latach wprawiły tego człowie-
„ ka w nędzę nayokropnieyſzą. Ko-
„ bieta godna ſzacunku, z ktorą ſię
„ był ożenił potym, y dzieci w ko-
„ lebce opłakiwały w uboſtwie nie-
„ rządy Oyca ſwego. Mogłżem znaleść
„ ſpoſobnieyſzą okoliczność do wy-
„ konania Przykazań Boſkich? czy-
„ niąc iałmużnę y przepuſzczaiąc mo-
„ im Nieprzyiaciołom, możeſz za-
„ wſze y w tym udawać ſię do Ban-
„ kiera N... Poznanie, ktore mam
„ twego ſerca nie każe powątpiwać
„ o iednoſtayności, z ktorą będzieſz
„ wypłacał tę iałmużnę, ktorą ci za-
„ lecam więcey po przyiacielſku, niz
„ po Oycowſku; ale nadewſzyſtko,
„ żeby ta ſkrytość, ktorey ci po-
„ wierzam znayduiąc ſię bliſko gro-
„ bu, była na zawſze zakopana w

„ twoim

http://rcin.org.pl

„ twoim ſercu. Bądź miłoſierny ále
„ z umiarkowaniem, ieſt to nayle-
„ pſzy ſpoſob, y zalecony przez Pi-
„ ſmo Swięte, áby nim mazać grze-
„ chy ſwe przed BOGIEM. Staray
„ ſię áby Twoi Bracia byli zamia-
„ rem twoich dobrodzieyſtw, nad-
„ gradzay im to, że mię utracaią, á-
„ by nigdy niepoſtrzegali, że iuż nie
„ maią ſwego Oyca. Niech ludz-
„ kość y milczenie pokrywaią za-
„ wſze twoię ſzczodrość zaſłoną nie-
„ przeyźrzaną. Nie naſzey prożno-
„ ści, ále naſzemu ſumnieniu po-
„ winno bydź zoſtawione ukonten-
„ towanie czynić dobre uczynki. W
„ wieku Twoim ludzie zeſtarzáli ná
„ moich uſługach nie przyſtoią ci,
„ przez ſwoię ſłabość ſtaliby ſię pra-
„ wie nieużytecznemi. Przyimiy ſo-
„ bie młodſzych, lecz Dom, ktory
„ poſtawiłem dla tych dobrych lu-
„ dzi niech będzie dla nich ſchro-
„ nieniem, y twoia łaſka niech im
„ tam obwaruie ſtan ſpokoyny, y

http://rcin.org.pl

„ życie słodkie aż do ich śmierci,
„ osobliwie nasz staryOgrodnik niech
„ używa podwoyney płacy. Puść
„ mu na iego własny pożytek mały
„ ogrodek iarzynny aż do ostatnich
„ dni życia iego. Winienem mu
„ wszystką wdzięczność, że mię wy-
„ bawił w moim młodym wieku z
„ przepaści, w ktorą mogłem łatwo
„ wpaść. Ten Sędziwy Starzec
„ wzgardził workiem złota, przez
„ ktory chciałem nadgrodzic iego
„ uczynność, gdyby mi był dopo-
„ magał w moich błędach, pogroził
„ nawet opuścić moie usługi, ieże-
„ libym mu kiedy podobne rzeczy
„ namienił.

„ Niech służący, ktorych obie-
„ rzesz, będą pobożni, y trzeźwi,
„ oddalay niecnotliwych, choćby
„ byli nayspodobnieysi, bo ktokol-
„ wiek nie iest wierny BOGU, nie
„ może bydź y Panu; wierz w tym
„ memu doświadczeniu. Nie po-
„ zwalay sobie z niemi naymnieyszey

http://rcin.org.pl

„ ſzey pouſałości, zyſkay ich uſza-
„ nowanie przez wzgląd ná nich, á
„ ſerce ich przez łagodność y do-
„ broczynność. Ah coż za poro-
„ wnanie płacy ludzi ſłużących, z
„ nędzą ich ſtanu. Niech cnota ſa-
„ ma wywyżſza cie nad nich wpo-
„ śrzod ludzi, bo oni już ſą rowne-
„ mi Tobie przed BOGIEM, ieſt to
„ ſpoſob nabycia ich czci y uſzano-
„ wania. Bądź goſpodarzem bez ła-
„ komſtwa y zrzędy. Twoy Dom
„ niech będzie Domem modlitwy,
„ boiaźń BOŻA w nim zachowana u-
„ chroni cie przez to od umartwień
„ domowych, gdy do tego ſtarać ſię
„ będzieſz bydź ſam dobrym przy-
„ kładem dla ſłużących; Tak to zy-
„ li naſi Swięci Patryarchowie, prze-
„ kładali proſtotę obyczaicw nad ro-
„ zum byſtry, cnotę nad przymioty
„ powierzchowne, á niewinność nad
„ rozkoſzy. Kochay y ſzanuy Przy-
„ iaciela, ktorego tu widziſz, ſtanie
„ ci za Oyca po moiey śmierci, nie

„ odda-

http://rcin.org.pl

„ oddalay ſię nigdy od iego rad, á
„ nadewſzyſtko idź za iego przykła-
„ dem. Nie wątpię o tym kocha-
„ ny Przyiacielu, mowił daley obra-
„ caiąc mowę do mnie, ta ufność
„ zaſpokaia mię o iego loſie teraźnieyſ-
„ zym y przyſzłym.

„ Mieyoſobliwiey oko na po-
„ ſtępki Plebana, ktoremu powie-
„ rzyłem Kościoł w tamtych moich
„ Dobrach, Jego ſkąpſtwo, o kto-
„ re go kilka razy ſtrofowałem, tur-
„ buie mnie. Jeżeli nie będzie chciał
„ przyimować rad, y przeſtrog, kto-
„ re mu będzieſz dawał, ſtaray ſię
„ oddalić go, á to dla zbawienia duſz
„ powierzonych iego ſtaraniu. Prze-
„ ciwnie zaś ſzanuy tego, ktory tu
„ mieſzka, ieſt to człowiek pobo-
„ żny, ktory myśli tak, iak mowi,
„ y żyie tak iak naucza. Prawo kol-
„ lacyi, ktore ci zoſtawiam, czyni
„ konieczną powinność, abyś miał
„ uwagę ná poſtępki twoich Ducho-
„ wnych, odpowiedziałbyś BOGU

„ za

http://rcin.org.pl

„ za Pasterzow, gdyby owce pobłą-
„ dziły przez leniſtwo ich y twoie.
„ Żeń ſię w krotkim czaſie po
„ moiey śmierci, zoſtawuię ci dobra
„ dosć znaczne; możeſz więc bez za-
„ ſtanowienia wydać dzieci Oyczy-
„ żnie. Przekładay w Małżonce,
„ ktorą wybierzeſz ſtałość rozumu
„ nad żywość, dobre wychowanie
„ nad bogactwa, ducha rozrządzenia,
„ y podobanie ſobie w porządku, nad
„ okazałość y blaſk zacności. Niech
„ twoia Małżonka będzie roſtropnie
„ pobożna bez zabobonow Strzeż ſię
„ oſobliwie złączyć ſię z kobietą du-
„ mną lub światową, zguba twoiey
„ Duſzy y twoich Dobr byłaby nie-
„ omylnym ſkutkiem takowego zła-
„ czenia. Gdybyś chciał o moy Bo-
„ że! dać memu Synowi Małżonkę
„ podobną do Matki Jego.

„ Co za cnoty, co za roſtropność!
„ Ah ---- Naſz kochany Przyiaciel
„ zamilkł nie co, myśmy ſzanowali
„ iego milczenie, ktore przerwał

„ wznioſt-

http://rcin.org.pl

„ wznioſſzy ręce y oczy do Nieba,
„ mowiąc: Zniydę ſię z tobą Duſzo
„ uwielbiona, będę cie czcił, y dzię-
„ kował wiecznie zá ſzczęście, kto-
„ regom używał z tobą na tym swie-
„ cie. Zamilkł ieſzcze nieco, po-
„ tym zaczął mowić w te ſłowa ---
„ Jeżeli ci BOG da dzieci, wycho-
„ wuy ię w boiaźni Ich Stwcrzyciel-
„ la, y w miłości ku Oyczyźnie.
„ Powierzich wychowanie człowie-
„ kowi doświadczonemu z cnoty y
„ nauki. Nie oſzczędzay niczego,
„ ábyś mu uczynił los dobry, y ob-
„ chodź ſię z nim po Przyiacielſku,
„ á nie iak z naiemnikiem płatnym.
„ Stawſzy ſię użytecznym Oyczy-
„ źnie, y doświadczywſzy świata,
„ radzę ci, ábyś ſię uſunął do ſwych
„ Dobr dla zakończenia ſpokoynie
„ życia ſwego, oddalenie ſię wcze-
„ śne uczyniłoby ci twoię ſamotność
„ przykrą, dopiero to w leciech po-
„ deſz ych takie życie może bydź mi-
„ łe. Nie czyń ſię Filozofem przed

„ cza-

http://rcin.org.pl

„ czasem, strzeż się ubiegać do U-
„ rzędow, lub otrzymywać ie przez
„ zabiegi lub czyie wsparcia, ale ra-
„ czey staray się o nie przez dane do-
„ wody twoich cnotliwych zasług,
„ ieżeli ie takim sposobem otrzymasz,
„ uchronisz się przeto od popełnienia
„ niesprawiedliwości chcąc okazać
„ wdzięczność dla tych, ktorzy cie
„ utrzymywali w mysli, że im bę-
„ dziesz zdatny w ich potrzebach.
„ Dopełniay powinnosci dobrego O-
„ bywatela z gorliwością. Maiątek,
„ ktorego będziesz używał w Ian-
„ stwie, iest Dobrem tobie powie-
„ rzonym, ábys mu go udzielał, y
„ utrzymywał iego moc, ile tylko
„ będziesz mogł. Strzeż się bydź u-
„ łudzonym podarunkami, y pod-
„ chlebstwem, iednym słowem bądź
„ sprawiedliwy, chociaż pewny bę-
„ dziesz narażenia się wielu ludziom.
„ Będziesz od BOGA sądzonym, jak
„ swego ostatniego bliźniego. Jeżeli
„ Ręka Wszechmocnego będzie cie

„ do-

http://rcin.org.pl

„ doświadczać przez iakie zmartwie-
„ nia, niech cierpliwość y zgadza-
„ nie się z Jego wolą uczyni ci za-
„ sługę przed Jego Sądem. Niech
„ twoia odwaga y wytrzymanie bę-
„ dzie niewzruszone we wszystkich
„ nieszczęściach, ktore ci się przy-
„ trafią.

„ Szanuy, wielb, y bądź posłu-
„ szny twemu Krolowi jak Chrześ-
„ cianin y poddany, iedno bez dru-
„ giego bydź nie może.

„ Nie mieszay pobożności y gor-
„ liwości z błędnym uprzedzeniem,
„ niech Religia prowadzi cie, ale
„ dopełniay iey obowiązkow bez
„ chluby y obłudy. Nie pozwalay
„ sobie żadney wątpliwości o Taie-
„ mnicach Swiętych, á osobliwie
„ strzeż się wykładać ie usty, albo
„ pismem; Opieray się nieprawościom,
„ ktore panuią w tym wieku. Nie
„ wstydź się nigdy twoiey wiary, y
„ przez używanie cnot, ktore ci Re-
„ ligia wskazuie oświecay niewier-
nych

http://rcin.org.pl

„ nych. Niech Biblia będzie twoim
„ zwyczaynym czytaniem, y celem
„ twoich rozmysłań, ona iest zrzo-
„ dłem prawdziwey mądrosci tak
„ iak y prawdy. Utrzymuy pokoy
„ Twoiey Duszy przez modlitwy, y
„ dobre uczynki. Nie trać nigdy z
„ mysli zbawienia álbo potępienia
„ wiecznego; Jeżeli twoia słabość po-
„ ciągnie cie do grzechu, niech po-
„ kuta y skrucha powroci cię nazad
„ do Łaski miłosierdzia w ktorym po-
„ winieneś mieć ufność, chocbyś
„ naywiększe popełnił występki.

„ Otoż odbierasz kochany moy
„ Synu ostatnie rady od Oyca, kto-
„ ry cie ukochał, day Rękę, y przy-
„ rzecz mi iednostaynie, dopełniać
„ tych napomnień, z tym bowiem
„ warunkiem daię ci moie błogosła-
„ wieństwo...

W tym godny Syn przybliżył się do czcigodnego Oyca dlá usciskania go, y odebrania iego błogosławieństwa, a chory położył ręce na głowie iego,

http://rcin.org.pl

iego wymawiaiąc wyraźnie y w Duchu Bożym następuiące słowa....

„ Niech miłosierdzie y Łaska „ Stworzyciela będzie nad Tobą wie„ cznie moy kochany Synu. Ah „ wielki Boże oddaię go w ręce two„ ie Oycowskie, niech Twoy Duch „ Swięty prowadzi kroki iego w dro„ gach zbawienia wiecznego. Za„ choway go Panie w Twoiey wie„ rze, niech nadzieia Twego życia „ błogosławionego nie oddala się ni„ gdy od iego serca, y áby po ży„ ciu Swiętym, y godnym Ciebie „ mogłem....

Ná te słowa głos zginął w uściech naszego kochanego Przyiaciela, oddał duszę BOGU padaiąc pomału ná poduszki, nie cierpiąc żadnych przypadkow strasznych śmierci, áni męczeństwa konania. Smierć nie zostawiła ná iego twarzy żadnych znaków okropnych zwykle zdarzaiących się. Jego postać zdała mi się bydź y owszem pełna wspaniałości mysli, ktoremi się zaba-

http://rcin.org.pl

zabawiał w oſtatnich ſłowach wyrzeczonych, y wypogodzenie iego twarzy wyrażało nieiakim ſpoſobem ſzczęśliwość, ktorey bez wątpienia iego duſza używa teraz na łonie Stworzyciela. Taki był oſtatni koniec naſzego Przyiaciela, ktorego przykład y pamięć ugruntuią moie ſerce przeciwko nieprawościom y bezbożności wieku. Przynaymniey to ieſt, czego przez moię ufność w Bogu ſpodziewać mi ſię należy', chocbym ſam ieden Chrześcianinem zoſtał w świecie. Jeſtem WMCPana &c. N.

)(*§*)(*§*)(
)(*§*)(*§*)(
)(*§*)(
)(*§*)(

***

LIST

http://rcin.org.pl

LIST

UMIERAIĄCEY MATKI

DO

CORKI SWOIEY.

Moia Kochana Corko.

List ktory do ciebie piszę zadziwi cię bez wątpienia tak, iak szczerą y kochaną przyiaciołkę, przy ktorey iesteś. Wdzięczność, ktorąśmy iey winny obydwie czyni mi nadzieię, że ci będzie chciała zastąpić mieysce Matki. Zbliżam się do końca gdzie ma mnie zaprowadzić ta słabość, ktorą tak dawno znoszę. Twoy Oyciec powołuie mnie z głębi swego grobu, y podobno iuż ostatni raz mieć będziesz odemnie wiadomość. Poydę złączyć się z moim cnotliwym małżonkiem, ná wieczne czasy. Ah!

umarł

http://rcin.org.pl

umarł on właśnie wczasie, w którym nie mogłaś czuć, iak wiele iego ſtrata nam obydwom była ſzkodliwa. Ty ieſteś iedynym owocem małżeńſtwa, na ktore zdawało ſię, że Niebo wylało ſwoie błogoſławieńſtwo, ale ten związek był tak krotki, iak był ſzczęśliwy. Śmierć go przerwała. Twoie wychowanie było iedynym celem, ktory mnie utrzymywał, abym ſię nie poddała moiey rozpaczy. Byłabym w krotce poſzła za małżonkiem ukochanym, moia boleść pociągała mnie do grobu, miłość zaś macierzyńſka odrywała mię od niego. Czekam teraz z ſpokoynością aby naſtąpił czas zeyścia moiego, uſiłowałam uſprawiedliwić cały przeciąg moiego życia, śmierć mi ieſt przytomna od zbyt dawnego czaſu, przyzwyczaiłam ſię do niey. Zbliżanie ſię iey przeſtrzegło mię, żem miała ſtaranie o ſwoie zbawienie y żem czyniła pokutę. Moia duſza zabawiała ſię zdawna wielkością y miłoſier-

http://rcin.org.pl

łoſierdziem Boſkim. Mam nadzieię upokarzaiąc ſię, że ſię rozciągnie ná mnie. Ta ufność zdaie ſię przyczyniać mi ſił y utrzymywać Jeſteſtwo moie przeciwko osłabieniu przyrodzenia, nie lękam ſię iuż niczego.

Naśladuy mnie moia Corko, myśl cz ſto y wczesnie o śmierci, ieſt to gr nt ſzczęśliwości wieczney. Cnota ktoraś okazywała do dziś dnia zaſpoka a mnie o twoich poſtępkach po moiey śmierci. To to zaufanie ktore daie mi w tym czaſie ſiły piſania do ciebie ábym ci dała oſtatnie dowody mego przywiązania, łzy ktoremi m czę ten liſt, ſą tego zakładem będzieſz ich także wylewała, znam zbyt dobrze twoie ſerce y o tym nie wątpię. Nie ganię ia ich one ſą ceną przychylności, ktorą mam do ciebie, y żalu w ktorym ſię rozſtawać muſzę. Oddalmy te myśli, nad to mię poruſzaią, á potrzeba mi nieco ſił zoſtaiących dla napiſania ci bardzo wiele rzeczy, ná ktorych pragnę pod

zakła-

http://rcin.org.pl

zakładem twoiego przywiązania, y twoiey pamięci, ábys ugruntowała twoie poſtępki.

Wieſz z iakim ſtaraniem wſzczepiałam w twoie ſerce niewinność y Bogoboyność, ktore maſz z przyrodzenia. Te dwie cnoty ſame mogą cię uczynić ſzczęśliwą y będzieſz nią przewiduię to. Ta ufność zaſpakaia mnie o twych poſtępkach po moiey śmierci.

Nauczyłaś ſię odemnie iak wiele Religia ieſt pomocna, y że bez niey nie maſz cnoty; bez niey miłość właſna, obłuda, albo chciwość ſą niby powodami innych cnot, ktore kto zdaie ſię mieć. Miey boiaźń Boską, na tym zdaniu zależy cała ſzczęśliwość twego życia. Zabawiay ſię czytaniem Swiętym, y niech obiawienią będą celem twoich uwag, ále oſobliwie przywięzuy ſię do tego, co ta nabożna Xiążka ma iaśnieyſzego, byłoby to wynioſłością chcieć przeyźrzeć to, co nie poymuiemy, twoia

C wia-

http://rcin.org.pl

wiara powinna bydź umocniona przez Swięte nauki, ktores odebrała od owego pobożnego Kapłana, ktory cię od twego dziecinstwa prowadził w drodze zbawienia. Nie przestay isć za iego pobożnemi radami. Nie naśladuy nieuwagi niektorych osob płci twoiey, które usiłowały zrozumieć Xiążki Swięte. Bezbożnosć y wątpliwosć były skutkiem ich Nauk źle kierowanych. Margrabina *du Chatelet* nabywa sławy filozofki; bardzo wiele ludzi godnych wątpili o iey oświeceniu, á ludzie pobożni ubolewali nad iey zaślepieniem. Byłaby miała chwałę pewną y nie wzruszoną, gdyby ią było można przyrownać do *Rowee*, byłaby uczyniła zaszczyt wiekowi, y swoiey płci, gdyby *Young* był iey Nauczycielem, á nie V.

Młoda iestes moia Corko, y bardzo młoda w twoim wieku niedostatek doświadczenia, y wdzięki wystawuią cię ułudzeniu, niewinnosć iest ná celu tysiąc prześladowania, które

stáią

http://rcin.org.pl

ſtaią ſię tym niebeſpiecznieyſze, że miłość właſna dopomaga przemocy iey nieprzyiacioł. Ta płeć dumna ſobie wſzyſtko wybaczaiąca, á nam nic, co mowię chełpiąca ſię z zwycięſtwa otrzymanego ná naſzey cnocie, pogardza nami y ſzydzi niemiłoſiernie z wad, ktorych była uczeſtnikiem, y do ktorych była naypierwſzym ſprawcą; áni naſze wdzięki, áni naſza ſłabość iuż nas nie wymawia w iey oczach, iak tylko podpadniemy; ma nawet okrucieńſtwo pogardzać nami, y każe wſtydzić ſię nam zá nas y zá ſiebie z ſtraty naſzego honoru. Idzie ieſzcze daley, ieżeli naſza ſkromność nie zamyka iey uſt, poſądza nas y oſkarża wprzod o wyſtępek, ktoryby chciała z nami popełnić, nawet nim ſię ſtaniemy winnemi, może to ieſt dla nas ſzczęście. Szaleńſtwo męſzczyzn w tey mierze ieſt wędzidłem, ktore bardzo wiele wſtrzymało oſob naſzey płci w obrębach uczciwości. Wyſtrzegayże ich

http://rcin.org.pl

się więc moia kochana Corko tych ludzi zdradliwych, w ten czas gdy ci będą naywięcey podchlebiali, będą naywiększemi twemi nieprzyiacielami, zatykay pilnie uszy na podchlebstwá, ná łagodzenia, ná oświadczenia, na wzdychania, ktore ci się dawzą słyszeć, á zamknij oczy ná łzy ktorych ty im będziesz przyczyną. Zaden z tych znakow powierzchownych nie oznacza czułości prawdziwey, iest to broń, ktorą wymyślili dla zwyciężenia nas, y sztuka ktorey używaią do uwiedzenia nas. Opieray się im bez zmyślania wzgardy, niech bezprzestannie czytaią cnotę w twoich oczach każ im wstydzić się tych napaści, które przeciw tobie wymierzą. Strofuy ich o nieprzystoyność postępkow przez swoie dobre. Bądź im przykładem cnoty, choć oni powinniby ci bydź nim, y gdy cię będą oskarżać, żeś okrutna, czyń sobie chlubę z tego, że się nie dasz zmiękczyć, niech boiaźń słabości zbyt wrodzoney naszey płci bę-

http://rcin.org.pl

będzie gruntem twoiey odwagi y ſtałości. Kobiety ſą z przyrodzenia próżne, ich miłość własna przydaie im nad to wdzięków powierzchownych, ktorych ſobie nie nabyły, zdaie im ſię że ich płeć nadała im prawa odbierać podchlebſtwa oſobliwie od męſzczyzn, czyli ſą tego warte, czyli nie, y częſtokroć poddaią ſię wyſtępkom dla odbierania pochwał, ktoreby ſamey powinny być zoſtawione cnocie. Dzieciństwo kobiet ieſt zazwyczay poświęcone wychowaniu naylekkomyślnieyſzemu, nie daią uwagi tylko na powierzchowność, á ſerce y rozum ſą zawſze zaniedbane.

Jakże ty ſzczęśliwa ieſteś moia kochana Corko, żeś miała Oyca, który przekładał drugie, nad pierwſze; A iak żeś ieſt razem godna politowania, żeś go utraciła tak prędko. Jak wiele przez wychowanie, które ci dawał byłabyś nabyła światła ktorego ia niemogłam ci dać. Męſzczyzni maiąc więcey nauki, niżeli kobiety, nie dziw

że

http://rcin.org.pl

że posposlicie zdaią się mieć więcey rozumu, lecz kobieta rozumna zdaie się bydź rzeczą smieszną, y tak rzadko widzianą że przynależy tym, ktore są mądremi nie dać postrzedz, iak tylko cząstkę swego nabycia. Zdaie się że wymienianie dobrych Autorow źle się wydaie w iey ustach. Przypisuią iey dziwaztwo y prożność, iak tylko wydaie się z tym, że wyczerpała w dobrych Xiążkach grunt cnoty. Otoż to iest ta przyczyna, która mi dała pochop do zalecenia ci, ábyś kryła przed światem czytanie Xiążek *le Spectateur Anglois & le Surveillant.* Chociaż ci zalecam ábyś bez ustanku rozważała te wyśmienite pisma.

Mężczyźni mogą sobie znaleść przyiacioł cnotliwych y wybranych. Iest to może sposob naypewnieyszy; ábyby nigdy nie zbłądzić z drogi mądrosci, ale gdzież Panna będzie szukać przyiacioł czy nie po między Mężczyznami? takowy związek iest nie

po-

http://rcin.org.pl

podobny, gdyż każde obcowanie z niemi wyſtawuie ią podeyzreniom zbyt pokrzywdzaiącym. To ieſt więcey niż pewna, że z kobietami ieſt ieſzcze ciężey mieć związek przyzwoity. Podła zazdrość, ktora ſkutkiem ieſt zwyczaynym niedobrego wychowania rożni ie między ſobą. Podchlebiaią ſobie mniey lub więcey bydź godnieyſzemi iedna od drugiey z powodu więcey lub mniey wdzięków które poſiadaią. Okazałość ich przybrania, ieſt dlá nich nowym zaſzczytem, ná którym rozumieią że należy zakładać wſzyſtek ſwoy ſzacunek. Taka prożność zamyka bez wątpienia ſerca ich ná czułość przyiaźni.

Nie zaſtanawiam ſię powiedzieć ci, żeś ieſt doſć miła, ábyś ſię obawiała mieć prawie wſzyſtkie kobiety ſwemi nieprzyiaciołkami, dlá tego ci to powiadam, áby twoie zwierciadło nie tak częſto ci to mowiło, y áby twoie ucho przyzwyczaione do tey mowy nie tyle do niey ſię nakła-

http://rcin.org.pl

kłaniało, gdy pochodzić będzie z uſt męſzczyzn. Ja uchodziłam za piękną w moiey młodości coż teraz ieſtem? Ach moia Corko, gdybyś widziała w tym momencie twarz moią powleczoną okropnemi śmierci znakami ſądziłabyś daleko lepiey, iż nie należy dbać o te prożne powaby, z ktorych ſię kobiety chlubią. Twoie będą miały ten ſam los, bogdaybys ich więcey nie żałowała iak ia. To co ci mowię ieſt ſmutne, ale ieſt prawdziwe y powinnam ci to tym więcey wſpominać, że tego iuż więcey podobno nie uſłyſzyſz po moiey śmierci. Moment w ktorym ſię znayduię y do którego ty przyidzieſz w ſwey kolei, ieſt to moment prawdy widzieć ią można bez zacmienia, y opowiadać ią bez ogrodki, iuż to nie ieſt czas do podchlebſtwa. Nieſzacuy więc twoiey piękności ciała tylko ty.e ile będz e okazywało piękność w ewnętrzną twoiey duſzy, y ieżeli ktora z twoich znaiomych lubo mniey

maią-

http://rcin.org.pl

maiąca wdzięków, z ſtrony iednak cnoty przewyżſza cię, bez zaſtanowienia ſądź ią bydź od ciebie przyiemnieyſzą, ponieważ ona będzie więcey warta ſzacunku. Moia ſmierć odda cię pod władzą twoich krewnych, wniydzieſz w wielki świat, będzie to czas doświadczenia twoiey cnoty. Gromada Wielbicielow otoczy cię, każdy z nich wyciągaiąc twoiey poufałości, dla źle użycia potym twoiey łatwo wierności. Próżność im doda broni przeciwko twemu ſercu, ieżeli nakłoniſz ucha ná ich pochwały. Nie będą oni ſzczerzy tylko w unieſieniu ſię twemi wdziękami, których blaſk przemiiaiący ginąć będzie codziennie, y ieżeli będzieſz tak nieſzczęśliwą, że daſz im poznać twoie z tąd ukontentowanie, procz tego że przez złe użycie tych powabow ſtraciſz nadzieię ſzczęśliwości wieczney, ále wdanie ſię w płochość nie powetuie utraty twey piękności, ſkracaiąc używanie przywidzia-

http://rcin.org.pl

dzianey roſkoſzy ktorą ſobie więcey poważać byś miała nad dobro wieczne. Zepſucie wieku tak daleko wzięło gorę że Męſzczyzni nie maią doſć ná ſamey piękności ieżeli z nią nie ieſt złączona rozpuſta y bezczelność którym daią nazwiſko wolności, y umyſłu weſołego. Jednym ſłowem wſtydzą ſię y/ każą ſię wſtydzić cnoty. Prożneby było rozumienie iż kto ieſt zawſze cnotliwym, gdy choć ſam nie wpadaiąc w ſłabości, nie zdawałby ſię iednak bydź obrażonym wyſtępkami innych. Nie doſć ieſt zamknąć ſerce ná wyſtępek, należy nawet nie pozwolić mu ucha. Słuchać go, á nie zgromić, ieſt to nieiako pobłażać mu y dodać odwagi, á to ieſt zbrodnią; Tym ſię to gubiemy, że ſzukamy ſzrodka między cnotą y wyſtępkiem. Niewinność nie zgadza ſię z żadną ſkłonnością. Nie będzieſz więc mogła nigdy mieć ſię zá cnotliwą gdy choc naymnieyſza pobudka niby to upawa-

http://rcin.org.pl

żniona zwyczaiem lub grzecznością, przyprowadzi cię do rozwiozłości dogadzaiącey dzisieyszemu wiekowi. Ta to iest broń, którey powinnaś używać na natarczywości przeciw tobie wymierzone. Wzgarda lekkomyślnych y zuchwałych, nie ufność y baczność na podchlebcow; widok cnoty przeraża boiaźnią występek. Miey zawsze w oczach Obraz duszy twoiey, á ia ci zaręczam zwycięstwo.

Nie usiłuię iednak moia kochana Corko, ábym w mowiła w Ciebie wstręt nieprzezwyciężony do miłości. Bądź rostropną á nie nieczułą. Po Religii y cnocie nic więcey przyczyniać się nie może do naszey pomyślności doczesney, iak przywiązanie rostropne. Kobiety byłyby godne pożałowania gdyby się nie ośmieliły temu się poddać. Słodyczy to miłości cnotliwey winnam Corkę, którą kocham y ukontentowanie bydź Matką. Zdałoby mi się, że cię nie kocham gdybym ci podobnego nie życzy-

http://rcin.org.pl

czyła losu. Przywiązanie twego Oyca aż nad to usprawiedliwiło przychylność, którą wzniecił we mnie, że ci mogę bez obrażenia prawdy odmalować tę czułość chwalebną tak, iak namiętność niebespieczną. Większa część iest Matek, które wystawuią to wyobrażenie swoim corkom, bo same będąc omamione skłonnością, nad którą małoczyniły uwagi, myślą że nie podobna iest uczynić dobrego wyboru, ale gdy kto raczey skłania się wybierać w Małżonku szacunek y cnotę nad dobro doczesne y nad wdzięki postaci, y gdy postanowi sobie przez swoie dobre postępki skarbić serce swego Małżonka, chcąc się starać o iego szacunek, umacniaiący Jego miłość, takowy związek czyni szczęśliwość życia. Cnota dość ma na sobie samey, á dwa serca cnotliwe nie potrzebuią áni lekkomyślności wieku, áni zgiełku świata do używania losu szczęśliwego. Drzyi od boiaźni, żebyś się miała dać zaśle-

http://rcin.org.pl

zaslepić blaſkom Kawalera nadto bogatego, iego dobra daiyby mu nad tobą panowanie deſpotyczne. Nie byłabys tylko niewolnicą bogato przybraną, ſtrzeż ſię dowierzać ſwoim oczom w wyborze Małżonka, niech ci raczey doradza roſtropnoć y cnota. Nie możeſz bydź pewną ſerca twego Męża, tylko tyle, ile iego właſne cnoty dadzą ci pochop do ſądzenia, że iego przychylność ieſt ugruntowana na ſzacunku, y że ſzuka w tobie tych ſamych przymiotow, które on ſam będzie miał. Jako zaś cnota nigdy ſię nie odmienia, tak miłość którą ona wznieca trwa rowno z nią y związek, który ſię z niey ciągnie, ieſt oſiągnieniem ſzczęśliwości.

Gdy zatym wniydzieſz w ten ſtan, miey zá powinność bydź uniżoną. Prawo Boſkie to rozkazuie, á ſamo przyrodzenie ci to wſkazuie, ponieważ udzieliło Męſzczyznom mocy ciała y żywości rozumu. Byłoby udzieliło tych zaſzczytow Kobietom,

gdy-

http://rcin.org.pl

gdyby ie było przeznaczyło do prawa rządzenia. Każda więc Kobieta która usiłuie wdzierać się w Powagę Męża grzeszy przeciwko prawu, przyrodzeniu y rozumowi. Nie ma się więc czemu dziwić, że widziemy iż te wszystkie które się tym ułożeniem rządzą, staią się nieszczęśliwemi. Byłyby uprzedzone w swoich żądaniach, gdyby sobie nie przywłaszczały prawa dogadzania im bez woli Mężowskiey. Ten może z przyrodzenia słodki y przyiemny, staie się twardym y nie użytym dla zemszczenia się swego prawa zgwałconego. Wierz mi gdy Żona posłuszna iest z grzecznością y przymileniem, nie powinna się obawiać, aby Mąż źle używał swoich praw, y wymuszał podległości swoiey Żony przez swe dziwactwa, co więcey sam uczyni to, coby był mogł rozkazać. Jeżeli będziesz miała więcey rozumu, iak on, strzeż się mieć z tąd próżną chwałę, y okazywać mu, żeś iest zdolnieysza ale

gdy

http://rcin.org.pl

gdy mu będzieſz co radziła z łagodnoscią, udawaiąc nawet, że wątpiſz o gruntownosci twoiey rady, zyſkaſz iego ufnosć y nic nie uczyni bez poradzenia ſię ciebie.

Wczaſie poſzedłſzy zá mąż, kochay zupełnie ſwego Męża, odday mu całą twoię przychylnosć, ále twoie przywiązanie niech ſię ogranicza od zazdrosci. Jeſt to czułosć nieſprawiedliwa y okropna, poniża nas bowiem naſzym właſnym oczom tak iak y Oſobę ukochaną.

Nie ſądź o ſercu twego Męża z wielosci iego przymilenia. Wrodzona to rzecz ieſt że pierwſze momenta poſiadania ukochaney Oſoby ſprawuią uniesienia żywſze y częſtſze, nad te które w czaſie naſtępuią. Jeſt to pierwſzy płomień ognia ſtygnącego potym; będzie pałać zawſze, ieżeli będzieſz miała ſtaranie podniecać go.

Jeżeli ci Nieba przeznaczą Małżonka tak cnotliwego, iak był twoy Oyciec, co zá ukontentowanie będzieſz

http://rcin.org.pl

dzieſz miała bydź Matką, ten ſtan iednak włoży na ciebie nowe obowiązki; Nie dość to na tym bydź Żoną grzeczną Goſpodarną y cnotliwą, trzeba ſię ieſzcze okazać Matką przywiązaną, ſtaranną, y baczną. Kochay ſwóie dzieci ale bez zaſlepienia, niech twoia władza nad niemi nie ucieniérza ich do tego ſtopnia; aby ſię im nie przywidziało, że ona ieſt prawem nayobrzydliwſzym w przyrodzeniu, niech ich podległość będzie ſkutkiem uſzanowania y wdzięczności, ktore w nie wpoiſz przez ſwoię łagodność, przywiązanie y ſtaranie ſię o ich dziecinny wiek. Takie to były zdania, których twoy Dziad mnie nauczał, y który umieraiąc właśnie mi mowił te ſłowa: iakże moia radość ieſt żywa moia kochana Corko gdy ſobie wſpomnę o ſkutkach wychowania, ktorem ci dał; coż mam za ukontentowanie umieraiąc, iż mogę powiedzieć że twoia podległość y twoie przywiązanie ku mnie nigdy nie zbłądziły,

umie-

http://rcin.org.pl

umieram zaſpokoiony względem ciebie.

Co zá ukontentowanie dla mnie moia kochana Corko, co zá pociecha? iak mi dodaieſz śmiałości w tym oſtatnim ſchyłku mego życia, że mogę toż ſamo o tobie powiedzieć wylewam łzy, z ukontentowania, ty ich będzieſz wylewać z żalu. Nie ganię ich ále cię napominam ábyś przyięła naſze rozdzielenie ſię z zupełnym poddaniem ſię wyrokom Niebios. Nie miałam inſzego ukontentowania w świecie po śmierci Oyca twego nad ſtaranność o twoie wychowanie. Ciężka choroba która mnie od tego okropnego momentu przywaliła, odięła mi wſzyſtkie ſłodyczy życia, niech moy ſtan teraźnieyſzy będzie zawſze przytomny twoiey pamięci, twoia wioſna przeydzie bardzo prędko, twoie lato podobnież minie ſkwapliwie, ieżeli ci roſtropność zoſtanie, nie uczuieſz ná ſtarość ſtraty twoich wdzięków.

http://rcin.org.pl

Nie przestaway kochać się w powinnościach Religii, aby w wieku podeszłym twoia pobożność nie była podeyrzana. Jest to los tych Kobiet które przepędziwszy cały czas swoiey młodości na modach wybiegach y umizgach rozumieią mścić się w starości gardząc światem, y biorąc na siebie postać zmysloney pobożności. Ich Serce zawsze otwarte miłości nie mogąc się iuż więcey spodziewać wzaiemności od Stworzenia, kochaią Stworzyciela poniewolnie. Jak to BOG może przyimować mile ich offiarę przymuszoną, y którey nie iest Przewodnikiem prawdziwa pobożność.

Nie potrzeba bym cię przymuszała przyiechać na odebranie moiego ostatniego tchu, chociaż Niebo ograniczyło bieg mego życia na krotkie dni, nie pragnę dłuższego; rozciąga się tylko moie pragnienie do czasu dostarczaiącego, abyś tu przyiechała, chcę bowiem mieć tę po-

cie-

http://rcin.org.pl

ciechę ábym w twoich rękach umarłá. Przyłączam tu liſt do twoiey kochaney Ciotki w którym proſzę Jey, áby w raz z tobą przyiechałá, ieżeli zaś nie będę miała tey radości uściſkać was obydwie ieſzcze raz, poniosę przynaymniey ná záwſze z ſobą to ukontentowanie że będę ſpokoyna względem pomyślności twoich dni, ponieważ to BOG obiecuie dzieciom, które czczą Oyca y Mátkę. Odbierz moie Błogoſławieńſtwo bydź może, że to ieſt oſtatni raz, ieſtem áż do śmierci twoią kochaiącą Mátką. N.

)(*§*)(*§*)(
)(§*)(*§)(
)(*§*)(
)(§)(

***

CEN-

http://rcin.org.pl

* * * * * * * * * * * * * * * * * * * *
* * * * * * * * * * * * * * * * * * * *

CENZURA.

Książeczka ta w osnowie słow krotko zebrane, ale naukę moralną w sobie zamykaiąca, á zatym godna Damy onęż tłomaczącey, że bydź może drukowana, zaswiadczam. Dan. w Krakowie, Dnia 27. Stycznia, Roku Pańskiego 1783.

X. M. Jan Kanty Toryani.
Pisma Swiętego y Oboyga Praw, Doktor y Professor Ksiąg w Dyecezyi Krakowskiey Cenzor.
mpp.

* * * * * * * * * * * * * * * * * * * *
* * * * * * * * * * * * * * * * * * * *

http://rcin.org.pl
489

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

490

http://rcin.org.pl

F
XVIII. 1.
488-490